

so pa prednosti vodnega gojenja tako velike, da so v stanu stroške, osnovnega stanja itd. že v prvem letu povrniti. V prihodnjih letih so pa prednosti njegove čist dobiček. Vrh tega, da se osnivanje godilnih jam ali godilnic, ktere bom kmalu natančno popisal, tako hitro splačal, je še mogoče, da si vsak po svoji premožnosti jamo naredi. Revež, ki denarja nima, si jo lahko za 20 goldinarjev oskrbi, bogatina lahko tudi 100 goldinarjev stane, in vendar se boste v dobroti le malo razločni.

Toliko naj bode povedano o rôsnem gojenji, o kterem si v resnici ničesar družega želeti ne moremo, kakor to, da prav kmalu iz dežele zgine.

Da bode vodno gojenje tudi pri nas nasprotnike našlo, tega sem prepričan; razlogi bodo pa gotovo puhli. Eden bo rekel, da ni navada, lan tako goditi; drug bo še celó kar naravnost trdil, da to ne more za našo deželo dobro biti, — tako so sploh starokopitneži vajeni govoriti, kateri imajo le dosti besed, pa malo ali celó nič prevdarka. Takih in enakih govorov pa umen in prevdaren gospodar gotovo poslušal ne bode, ravno tako, kakor jih okoli moravskega Schönberga nihče ne posluša, kjer se še dandanes vkljub že 30letnega truda za povzdigo predivstva, zraven občne pohvale vrednih goditeljev vodnega gojenja, še vedno častitelji rôsnega nahajajo. (Dal. prih.)

O reji prešičev.

A. O svinjaku.

Prešič je domača žival, ktera je najmanj neušechna o hrani, zato ga je tudi najlaglje rediti. On je zadovoljen z ostanki, ki bi se velikokrat brez koristi morali zavreči; ako jih pa damo njemu, veselo jih povžije, in mi zato dobimo od njega dobro meso in špeh.

Vsak le gleda, da bi veliko priredil in malo potrošil, in to bo razumen gospodar tudi dosegel, ako bo prešiča tako redil, kakor je primerno njegovi naravi.

Za dobro rejo prešičev je potreba prva dober svinjak.

Ni še zadosti, ako se nekoliko kolov v zemljo zabije, z nekoliko deskami ogradi in v tak svinjak prešič zapre, ampak svinjak mora biti en čevlj ali saj pol čevlja nad zemljo, da se mokrota odteka in da ne deluje zemeljska toplina na prešiča. Tudi mora biti dosta prostoren v širini in dolžini, in sicer se računa za prešiča 5 do 6 čevljev na dolgo in široko, za navadnega prešiča pa 8 do 10, za pitanca 9 do 12, za prasno svinjo ali za merjasca 36 do 48 čevljev.

Da svinja mladičev ne poleže, treba je svinjak saj na eni strani tako pregraditi, da mladiči ne morejo prelaziti.

Pod je najboljši iz desek, da se med špranjami lahko mokrota odteka, in tako vedno suh ostane, tudi porunklji so zato dobri, vendar za zimo je tak svinjak premrz, in prešiču zarad nog tudi nevaren. Tudi stene so dobre iz dèsek, vendar se morajo večkrat snažiti zavoljo mrčesov, ki se v špranjah zaredé in prešiče nadlegujejo; še boljše so pa zidane ali pa iz opeke (cegla), ker so poleti tudi bolj hladne.

Strop je najboljši lesen in sicer iz dèsek, al tako mora biti narejen, da skozi ne pada prah, smeti, ali še celó kurjek. Korito je navadno leseno, al še boljše je kameneno, zmirom mora pa na toliko delov razdeljeno biti, kolikor prešičev iz njega jé, da se ne dregajo in ne nadlegujejo drug družega.

Pozimi naj bo svinjak topel, poleti hladán, zatoraj je zdravo svinjake poleti ob veliki vročini večkrat z vodo polivati, posebno take, ki nimajo nič dvorišča, kamor bi se mógli prešiči na sprehod spuščati.

Skrbeti je treba za čist zrak, zato je treba malih luknjic narediti, vendar se mora paziti, da ni prepiha, po kterem se živina najlaglje prehladi.

Najglavniša stvar pri svinjkih je pa snažnost. Ker svinjski gnoj ni toliko vreden kakor goveji, treba je iz svinjakov večkrat kidati ga, in sicer poleti v hladu, pozimi v večji toplini, tudi stene večkrat čediti, korito pa še celó po vsaki jedi.

Ljudjé se zeló motijo, ako mislijo, da je za prešiče zdravo in k reji potrebno, da se po mlakah in blatu valjajo, — da jim boljše dene, ako je svinjak poln scavnice in svinjskega blata, kakor pa, da bi bil snažen. Al oni ne pomislijo, koliko se v nesnažnem svinjaku mrčesov zaredi, ki so prešičem škodljivi, kolikrat da prešiči uši nalezejo od same take nesnage. Silno treba je svinjake in tudi prešiče snažno držati. Da se prešič po mlaki rad valjá, to izvira le od tod, ako ga koža srbí, da bi s tem srbečico pregnal.

Koliko da prešičem snaga koristi, dokazuje nam Wirtemberški „gospodarski tednik“. On piše tako-le: „M. Tennel je pital 6 svinj, vse enakega plemena, enake starosti, enake težine in z enako hrano skozi 7 tednov. Tri med temi je vsak dan pral in krtačil, druge tri pustil je zapuščene, kakor jih navadno dandanes puščajo kmetje, da se v nesnagi valjajo. Akoravno so prve tri manj hrane pojedle, vendar je vsaka 30 funtov več imela, kakor ena unih treh“. Ali ni to dosti jasen dokaz, koliko tudi prešičem snaga koristi?

Ali ni boljše svinjake in prešiče čediti, in z malimi stroški mnogo prirediti, kakor pa v nesnagi puščati jih, mnogo potrošiti, in k temu malo ali še celó nič prirediti?

Svinjaki naj tedaj bodo čisti, suhi, prostorni, nad zemljo povzdignjeni, poleti hladni, pozimi topli, — in prepričani bodite, dragi gospodarji, da bodo prešiči zdravi in mnogo bolj se redili, kakor pa v nesnažnih svinjkih. Franjo Kuralt.

Iz šneperške gozdarske šole.

„Ali mu je pa tudi vsaki dan zaslužek gotov?“ — tako v „Novicah“ od 12. januarja t. l. na strani 10. praša sl. vredništvo.

Vsem posestnikom loške doline je znan kraj, kjer se omenjeni znesek lahko vsako leto zasluži. Se vé, da posestnik mora dobro voljo imeti in pa delavno živino. Al žalibog, da mnogi naši posestniki nočejo tega zaslužka, čeravno se jim ponuja lepa prilika; oni se raji s privajeno, pogubno trgovino pečajo, mislé, da komu drugemu škodujejo, ne spoznaje, da jo delajo le sami sebi. Edino tržtvo z lesom je bilo krivo, da so predniki posekali lepi les, prostor ta pa neobdelan pustili. In to se še dandanašnji ni predrugačilo, in se ne bo, dokler bode ljudstvo onim, ki jih z medeno besedo sleparijo, več verjelo, kakor takim, ki pošteno za-nj mislijo. Da se človek za svojo pravico potegne, prav je in celó dolžnost njegova, al žalostno je, če kmet, ki je že zadnji krvavo zasluženi krajcar dal takim postopačem, še jim takrat, ko je že najviša gosposka razsodila pravdo, dovoli na svoje stroške popotovati iz kraja v kraj, iz mesta v mesto.

Davki so veliki, potrebe čedalje večje, gozdi se pa vedno krčijo nam v veliko škodo. Denar moramo imeti, to je res. Da se pa denar tudi še kje drugej dóbi, je pa tudi res. V onem kraju, ki je vam znan, ne bo dela nikoli zmanjkalo; da si pa več zaslužiti morete, to je razvidno iz onega spisa v „Novicah“, kakor če se z barigljicami ali drugo lesno trgovino vkvarjate. Gotovo ni pametno, da živina v hlevu vam stroške napravlja, vi pa denar na pòsodo jemljete. Delati mo-

ramo vsi, toraj delajmo tako in tam, kjer nam dobiček kaže, drugo opustimo. Pazimo, da gozde le toliko rabimo, kolikor ravno potrebujemo, da ne zabredemo še v večo stisko drv in lesa. Kdor les le seka, pa ne skrbi za zárod njegov, tak dela le nov Kras, in menda imamo že starega preveč! Našim starim očetom ne smemo toliko zameriti, kajti nekda niso imeli gozdnih šol, niti mož, da bi jih bili podučevali, a mi se s tem ne moremo izgovarjati; zanamci bodo le naši trmi pripisovali hude pregreške v gozdnih rečéh.

Fr. Padar.

„Slavija“,

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.

„Slavija“, vseslavjanska zavarovalna banka, se čedalje bolj razprostira. Komaj v kakih 11 mesecih svojega delovanja šteje že 10.000 udov z istino 7 milijonov goldinarjev a. v. Te številke gotovo priporočujejo „Slavijo“. Naj še posebno omenimo 3. oddelek, namreč zavarovanje za življenje „vzajemno podedovanjsko društvo“ ter naznanimo ob kratkem naslednje: Hvalevredno je, ako oče skrbi za prihodnost svoje družine, še hvalevrednejše pa je, ako več družin to vzajemno podpira. Velik dobiček dobaja onim, kateri so udje „Slavije“, ako je veliko tisoč družin pod njenim varstvom. Ona ima nalogo ne samo pomnožiti tiste istine, ktera pride v banko z obresti, temuč tudi obrestine vloge tistih udov, kateri so umrli. — Če, na priliko, oče za svojega otroka skozi 20 let (dvajsetletno vzajemno podedovanjsko društvo) vsako leto 40 gold. v banko položi, dobí čez 20 let najmanj 2120 gold., pa ta kapital utegne tudi do 3200 gold. narasti, zato, ker so tudi obrestine vloge umrlih udov prištevane. Za malo premijo zavarovalnih vlog, ktera se samo 6 let plačuje, plača se plačevalcu vsa nazaj z obresti in obresti od obresti, ako namreč zavarovanec umrje, predno določeni čas preteče.

Po pravilih vseh zavarovalnih zavodov zgubi zavarovalna vloga svojo veljavo, ako je zavarovanec vojak. Ko je pa vlada novo vojaško postavo osnovala, je „Slavija“ pravila svoja tako preuredila, da ima zavarovalna vloga svojo veljavo tudi ob času vojske, ako zavarovanec pri pristopu v podedovanjsko društvo zagotovi, da $\frac{1}{3}$ zavarovalne vloge več plača, kakor sicer.

Tacih dobičkov ne daje noben drugi zavod, kakor samo „Slavija“.

Razun teh dobičkov daje „Slavija“ tudi svojim udom predplačila za majhine obresti; dalje pazijo udje tudi na stanje premoženja in njegovega razdeljenja in volijo pri generalnih sejah iz svoje srede pregledne odbornike.

Banka „Slavija“ dela tedaj na vso moč na to, da vse slavjanske narode združi v eno veliko družino; ona je velik korak k slavjanski vzajemnosti. Zato je vredna udeležstva vrlih Slovencev.

Šolske stvari.

0 nagnjenji starišev do šole.

Spisal J. Zima, učitelj v Velikovem na Koroškem.

Vsakemu omikanemu človeku je dobro znano, da ljudska šola je odgojiteljica mladega naroda, v ktereга stavimo ves naš up, vso našo prihodnost, vso našo srečo. Ljudska šola je podlaga tudi vsi drugi izobrazbenosti.

Šola je bila že starodavnim narodom, kakor Grkom in Rimljanom, imenitna in sveta reč, čeravno je takrat bila v razmeri z današnjo zeló enostranska, in je le

moški spol do nje imel pravico kakor v obče na omiko. Učitelj se je visoko spoštoval, in že veliki kralj Macedonski Aleksander je rekel: „Očetu se zahvaljujem za svoje življenje, učeniku pa, da vredno živim.“ Kristijanstvo pa je šoli dalo drug obraz, da visoko stoji nad stari.

Vsak bodi-si moškega ali ženskega spola, naj je, reven ali bogat, v ličnem poslopji ali v borni bajtici luč svetá zagledal, ima pravico, mikati se v šoli, in srečen je vsak, kdor je imel priložnost, obiskovati šolo in prisvojiti si znanstev, ki so mu potrebna za življenje.

Gledé na vse to mora pa človeka velika žalost presuniti, ako vidi, da tū in tam se nahajajo taki, kateri imajo največo dolžnost, šolo podpirati, učitelju nauk in odgojo lajšati, namreč, stariši, šolski omiki vedoma ali nevedoma pot zapirajo, pot k dobremu in lepemu, pot k telesni in dušni sreči! Take stariše zadeva težka odgovornost, ako branijo svojim otrokom pot v šolo. Če morete otrokom svojim zapustiti toliko premoženja, da bodo mogli kedaj pošteno brez skrbi živeti, dobro! — ali pa mislite, da z denarjem je vse storjeno za posvetno veljavo in dušni blagor? Nikakor ne! Če tudi je tele zlato, vendar je le tele! Če pa otrokom svojim ne zapustite nič, ne kratite jim saj poduka v šoli, da si priučé to in uno, kar jim pomagakedaj si kos kruha laglje služiti. Če žebeta, junca ali kozliča ne pošiljate v šolo, mislite si vendar, da človek je kaj družega kakor živina!

Želeti bi bilo dandanes prav veliko tacih vestnih, dobrih mater, kakor je bila Kornelija — Rimljanka — ktera, ko so jo druge visoke gospé, ponašaje se s svojimi dragocenimi rečmi, vprašale: „kaj pa ona ima posebno dragega?“ pripelje svoje ljube otročiče ter jim odgovori: „tū so moje največe dragocenosti!“ Želeti bi bilo dandanes mnogo tacih skrbnih mater, kakor je bila žena vélikega Washingtona, ktera, ko jo je cesar Napoleon I. vprašal: „kaj je za boljo izrejo otrók najbolj potrebno?“ mu odgovorila: „treba nam je dobrih mater!“ Kje najdemo dandanes neko Jero, kakor nam jo veliki učitelj Pestaloci popisuje?

Dokler bodo stariši mlačni do šole, — dokler ne bodo spoštovali učiteljev, — dokler ne bodo vsake besede, ktero govorijo vpričo svojih otrók, na vago devali, — tako dolgo šola ne bo cvetela, tako dolgo odgoja ne bo taka, kakoršna bi morala biti. Mlada srca so kakor vosek; v nje se vtisne vse, česar neprevdaren človek še ne misli ne.

Domača izreja veljá toliko kot šola; ona je djanska šola. Zato se ta z uno veže, in obojne ste otroku živo potrebne. Kjer pa stariši nimajo srca do šole, ondi tudi domača izreja ni nič vredna, in gorjé narodu brez prave omike, to je, one omike, kjer sta si nauk in vera brat in sestra.

Kjer pa vidimo stariše, navdane z ljubeznijo do šole, ondi je tudi dobra domača izreja že na pol zagotovljena, in blagor takemu narodu, kjer bivajo take rodovine!

Da bi tako bilo povsod v mili naši domovini slovenski!

Mnogovrstne novice.

* Koliko se v našem cesarstvu leto in dan sné in popije. Če štejemo prebivalcev nekaj čez 37 milijonov, nam kažejo sledeče številke, da se veliko povžije, — mesá in rib čez 17 milijonov centov, moke in sočivja čez 106 milijonov centov, zelenjade čez 185 milijonov centov, mleka, sira, sirovega masla (putra) blizo 6 milijonov centov, sadja čez 4 milijone centov, cukra in sirupa čez 1 milijon centov, kave, ci-